

פרשת וירא

לימוד תורה באהבה ויראה

צריך להקפיד יותר להשיג גבולות, וכמו שכתוב במדרש על הפסוק בקהלת "אל תהי צדיק הרבה" (קה"ר פרשה ז,גו) 'רבי שמעון בן לקיש אומר **כל מי שנעשה רחמן במקום אכזרי סוף שנעשה אכזרי במקום רחמן**' ומביא שם ראייה מדואג האדומי שהיה ראש הסנהדרין ובכל זאת התאכזר והרג את נוב עיר הכהנים, כי מי שלא יודע להשיג גבולות לדברים הטובים גם לדברים השליליים אין לו גבולות.

ב

וכך גם בכל עניין ועניין בחיים צריך האדם לדעת להשיג גבול והיכן בדיוק להשיג אותו, והכח לעשות לעצמנו גבולות הוא רק על ידי יראה, שכשמצד אחד יש כח של רצון שמושך לעשות מעשה מסוים, המעצור היחיד שיכול לעצור בעדו זה **'יראה'**, וכאן בפרשה היראה אצל אברהם אבינו היתה להגביל את אהבתו למקומות הרצויים והנכונים שלא תתפשט מדי הרבה, וזה מה שכתוב כאן בפסוק שכאשר הראה אברהם כי יכול הוא לכבוש את אהבת ה' שלו ולא להקריב את יצחק, בזה הראה כי **'ירא א-לוקים אתה'**, על ידי ששם גבול לאהבתו, וזהו שיאה של פרשת העקידה, שמצד אחד הוכיח אברהם כי הוא מוכן להקריב את בנו יחידו למרות הקושי הגדול שבזה, אבל כנגד זה הוכיח שעל אף אהבתו הגדולה להקב"ה מכל מקום שכשהיה צריך להגביל את אהבתו עשה זאת, ובכך הראה כי גם אהבתו מתוקנת, מפני שרק כשיש יראה אמתית אפשר לעבוד מתוך אהבה אמתית ואין סופית.

והנה אחד הדברים שדורשים מאתנו ביותר זה **'אהבת תורה'**, ודבר זה באמת חשוב מאוד שנלמד מתוך אהבת התורה ולא סתם מתוך הכרח של הישיבה או מסגרת אחרת, ובזה ניכר ההבדל הגדול בין מישהו שלומד מתוך אהבה וחייבור לבין מישהו שלומד מתוך הכרח של מסגרת, כי מי שלומד רק מתוך חיוב ברגע שהסדר מסתיים הוא מייד מפסיק ללמוד ויוצא מבית המדרש, אבל אלו שלומדים מתוך אהבת התורה בשעה שנגמרים הסדרים הרשמיים הם ממשיכים ללמוד עמוק אל תוך הלילה וכך גם בשעות בין הסדרים, ובפרט בימי שישי ושבת שמי שמנצל זמנים אלו יכול להספיק הספקים גדולים ולהגיע להישגים עצומים בלי השוואה כלל למה שמספיקים אלו שלא מנצלים את אלו הזמנים כראוי.

והנה הרמב"ם בהלכות תלמוד תורה (פ"ג הל' י"ג) כתב בעניין הלימוד בלילות וז"ל, **'אף על פי שמצוה ללמוד ביום**

א

'ויקרא אליו מלאך ה' מן השמים... ויאמר אל תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו מאומה כי עתה ידעתי כי ירא א-לוקים אתה ולא חשכת את בנך את יחידך ממני' (כב, יא - יב).

כשמתבוננים בפרשת העקדה מתבקשת ההבנה שנסיון זה של עקידת יצחק מטרתו לנסות עד היכן מגיעה אהבתו של אברהם, ואם אכן אהבתו לקב"ה גדולה כ"כ עד שייגברו על אהבתו לבנו שבשעה שיבקש ממנו להעלותו לעולה יסכים או לא.

אלא שלפי הבנה זו תמוה הדבר מדוע מיד לאחר העקידה בא המלאך ואומר לאברהם **'עתה ידעתי כי ירא א-לוקים אתה'** שמשמע שכל העקידה היתה דוקא נסיון במידת היראה ואם כדברנו היה לו לומר **'עתה ידעתי כי אהב א-לוקים אתה'** ובאמת צריך להבין מה עניין היראה לכאן בעוד שהיה זה נסיון במידת האהבה.

והנה בלשון הפסוק לאחר שאמר **'אל תשלח ידך אל הנער'** מוסיף המלאך ואומר **'ואל תעש לו מאומה'** ועל כפלות זו איתא במדרש (בר"ר פרשה נו) שבשעה שאמר לו אל תשלח ידך אל הנער א"ל אברהם אוציא ממנו טיפת דם ועל זה חזר ואמר לו **'אל תעש לו מאומה'** ונמנע גם מעשיית אותו המום, כלומר, שאברהם ברוב אהבתו לקב"ה רצה כל כך להעלות את יצחק שלא היה יכול לבטל את ההקרבה הזו לגמרי בלי לעשות לו דבר לשם הקרבה, ורק מאחר שאמר לו הקב"ה **'אל תעש לו מאומה'** נמנע מזה לגמרי.

וכתב על כך השפת אמת שאמנם כל העקידה מתחילתה ועד סופה היתה נסיון במידת האהבה, אך הימנעות זו מהטלת המום היתה מיראה, ועל זה אמר לו הקב"ה **'עתה ידעתי כי ירא א-לוקים אתה'**, וזו ענינה של היראה שבעוד שמידת האהבה היא נתינה בלי גבול כלל, מידת היראה מחייבת לשים גבול ומידה לכל דבר ודבר וזו היראה האמורה כאן, שאברהם הגביל וכבש את אהבתו הגדולה לקב"ה ונהג עמו ביראה שנמנע מלתת לאהבתו לפעול ללא גבולות ועשה כפי שהקב"ה הורה לו, כי זה באמת התוכן של מידת היראה להשמע לציווי של ה' בלי שום שיקולים נוספים.

והסיבה לכך שדוקא בשעה זו הקב"ה הטיל על אברהם נסיון במידת האהבה החליט לנסות אף את יראתו, מאחר ולעולם האהבה צריכה להיות מוגבלת, כי אהבה ללא גבול הינה דבר שלילי ולכך ככל שמגדלים את מידת האהבה

אהבת התורה שבנו, ורק אם נחבר את עצמנו אל התורה ונאהב אותה נוכל ללמוד הרבה יותר מחוץ לזמני המסגרת ונצליח לנצל אל לילותינו ללימוד התורה.

ג

והנה בפרק הראשון בתהילים כתוב "כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה" ואומרת הגמרא בקידושין (לב,א) שמכך שכתוב '**ובתורתו**' הוא אומר שהתורה נהפכת לתורה של האדם עצמו ממש, ולכן תלמיד חכם שמחל על כבודו כבודו מחול כיון שתורה דלילה היא. והדרך לזכות לזה מבואר גם הוא בפסוק עצמו, שמי ש'**בתורת ה' חפצו**' בסוף יגיע לכך ש'**בתורתו** יהגה יומם ולילה', והיינו שצריך לגשת ללימוד מתוך שאיפה לדעת את תורת ה' - **בתורת ה'** חפצו, ולא לגשת לתורה כאילו היא חכמה גרידא, ואם נגשים בצורה כזו, בסוף מגיעים לכך ש'**בתורתו** יהגה יומם ולילה' שהתורה נהית שלו, ויש לו חידושים משלו בתורה, ואז גם יהגה בה יומם ולילה, כי רק לאחר שמתמסרים לתורה זוכים לקניין בה ואז מגיעים גם לאהבת התורה ושקיעות.

ודוקא בנקודה הזו נוגע מאוד למעשה העניין שבו פתחנו, דהיינו שכשלומדמים מתוך אהבת תורה או בצורה של התמסרות בכדי להגיע לאהבת תורה צריך להכניס גם את היראה, ומפני שכפי שהתבאר כח האהבה גורם להתמסרות בלי גבול ומידה ולכן כשלומדמים באופן שרוצים לחזק את האהבת תורה צריך להזהר בזה מאוד, שהגם שלומדים עם כל הכח עדיין אנו צריכים לשמור על עצמנו ולא ללמוד מעבר לכוחותינו, שהרי מי שלומד מעבר לכוחותיו יכול לחלות עד שההפסד מרובה בלי שיעור והרבה יותר המה שחשב להרוויח על ידי התמדתו. ולכן צריך את שני המידות האלו מצד אחד את האהבה - ההתמסרות, ומצד שני את היראה - הגבול, וזאת אומרת שמי שצריך להתרענן מדי פעם ולדבר בענייני דעלמא או לעשות כל דבר אחר כדי לרענן את עצמו מותר וצריך לעשות כן, אבל מעבר למה שצריך זה כבר סמרטוט בתוך הכתר, וזה היסוד, שהכל צריך להיות עם היראה - הגבול, לא להיסחף יותר על המידה לא לכאן ולא לכאן.

הקב"ה יעזור שנזכה להגיע לאהבת תורה באמת ונהגה בה יומם ולילה, ומאידיך נגיע גם ליראה הנכונה שנדע להשמר ממה שצריך להישמר ונדע לשים לעצמנו גבולות והיכן, וכך נעלה מעלה מעלה במעלות התורה הקדושה.

ובלילה אין אדם לומד רוב חכמתו אלא בלילה, לפיכך מי שרוצה לזכות בכתר התורה יזהר בכל לילותיו ולא יאבד אפילו אחת מהן בשינה ובאכילה ושתייה ושיחה וכיו"ב אלא בתורה ובדברי חכמה', עכ"ל.

בדברי הרמב"ם מבוארים שני עניינים, העניין הראשון הוא מה שכתב שמי שרוצה לזכות לכתר תורה עליו לנצל את כל לילותיו ולא לבזבז את הזמן בשום פנים ואופן, כי הלילה הוא זמן שיותר מסוגל להשיג יותר בתורה, ועניין זה הוא בעיקר מצד עצם המעלה של ניצול הזמן.

ואולם ברמב"ם מבואר שישנו עניין נוסף וזה 'שיזהר בכל לילותיו ולא יאבד אפילו אחת מהן', וצריך להבין מדוע ישנו דגש חשוב כל כך שלא יאבד אפילו אחת מהן ומה החומרה הגדולה שבזה.

ועצם העניין שנקרא 'כתרה של תורה' מבארו הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל (ספר משנת רבי אהרן) שכתר הוא עניין של '**שלימות**', והפשט 'כתרה של תורה' היינו שאדם יכול להגיע לדרגה שכל כולו תורה ואין לו שום דבר בחיים מלבד התורה הקדושה, ולפי זה ביאר גם את החומרה הגדולה שלא יפסיד אפילו אחת מלילותיו, שהרי כל ענינו של כתר הוא שכולו פאר והדר בלי שום פגם ואפילו לא הקטן ביותר, ולו יצויר שיהיה כתר מלכות שנפל לו יהלום אחד ותחתיו ישימו סמרטוט, ברור שלא יאמרו שזה כתר מלכות עם הרבה יהלומים וסמרטוט אחד, כי אין כתר לא מושלם ואם חסר יהלום אחד הוא אבד כל צורתו של הכתר, וכל שכן אם במקומו של היהלום הניחו סמרטוט.

וכך גם בעניין כתרה של תורה, שכמבואר כתר תורה היינו שכל החיים הם אך ורק שלמות של התורה הקדושה בלי שום פגם של חולין ושל בטלה, ולכן כדי לזכות ב'**כתר התורה**' צריך שיזהר מלאבד אפילו לילה אחת מלילותיו כי אם לילה אחד מחייו במקום לעסוק בתורה עסק בדברי חולין זה כבר כתר עם סמרטוט וכתר עם סמרטוט הוא **אינו כתר!**

נמצא לפי זה שעניין הלימוד מחוץ לזמנים בהם אנו מחויבים אין זה סתם תוספת מעלה של ניצול הזמן ושאפשר להספיק יותר, אלא זהו דבר מהותי ביותר שכל מעלות התורה תלויים בו, אך כמו שכבר התבאר העניין של לימוד מחוץ לזמנים זה דבר שתלוי רק באהבת התורה, ולא ניתן בשום אופן להשיג מעלה זו של ניצול הלילות אם לא שנחזק את